

فلسفه نوعی موضع گیری است/درست فکر نکنیم نمی توانیم درست عمل کنیم

یک چهره ماندگار فلسفه با بیان اینکه فلسفه نوعی موضع گیری است، هیچ وقت نمی توان گفت این موضع گیری کارش تمام شد، گفت: موضع گرفتن و کوشش کردن ...

یک چهره ماندگار فلسفه با بیان اینکه فلسفه نوعی موضع گیری است، هیچ وقت نمی توان گفت این موضع گیری کارش تمام شد، گفت: موضع گرفتن و کوشش کردن برای تحلیل موضوعها می تواند فلسفی باشد، بدون اینکه نام فلسفه بر روی آن گذاشته شود. به گزارش خبرنگار مهر، «ریچارد رورتی» فیلسوف آمریکایی معتقد است فلسفه نردبانی است که غرب از آن بالا رفت و بعد آن را کنار گذاشت یعنی فلاسفه غربی در برهه ای برای دفاع از دستاوردهای مدرنیته به فلسفه پناه بردند، زیرا هنوز نهادهای مدرن تحقق پیدا نکرده بود. اما در حال حاضر برای دفاع از آزادی و علم نیازی به فلسفه و معرفت شناسی نیست.

دکتر کریم مجتهدی، چهره ماندگار فلسفه در این باره گفت: می توان گفت فلسفه در عصر معاصر، شکل خود را عوض کرده، ولی نمی توان گفت به طور کلی از کار افتاده است. چون فلسفه، تأمل و تفکر، نوعی بصیرت و نگاه و بینش است. خواه ناخواه در تمام زمینه ها بینشی داریم و افکاری بیان می شود از مسائل روزمره گرفته تا مسائل عالی فرهنگی یا هنری یا حتی اعتقادی و سیاسی و ... که اینها به نوعی فلسفه است.

وی با بیان اینکه فلسفه نوعی موضع گیری است، افزود: هیچ وقت نمی توان گفت این موضع گیری کارش تمام شد. مثلاً فرض کنید هر انسان فرهیخته ای راجع به مسائل سیاسی کشور خودش رابطه سیاسی کشور خود با ممالک دیگر فکر می کند و درباره آنها به نظری دست پیدا می کند. لازم نیست که بگوئیم این نظر، الزماً فلسفی است البته این موضع گرفتن و کوشش کردن برای تحلیل این موضوع و مسأله می تواند فلسفی باشد، بدون اینکه نام فلسفه بر روی آن گذاشته شود.

استاد بازنشسته فلسفه دانشگاه تهران بیان کرد: در جهان امروز نظریه ها زیادی در حوزه های سیاسی، اجتماعی، فنی و صنعتی، اقتصاد، تعلیم و تربیت، هنر و نقاشی، موسیقی و ... مطرح می شود. عمق این نظرها به لحاظ فلسفی تعیین می شود یعنی هر چقدر عمیق تر باشیم و مسائل را دقیق تر ببینیم و فکر و تأمل کنیم و تحلیلهای ما مؤثر باشد فلسفی تر به حساب می آئیم.

وی با تأکید بر اینکه درجه ای از تعمق و فکر در تمام زمینه ها وجود دارد. اگر عمق پیدا کند می توانید نام آنرا فلسفه بگذارید، اظهارداشت: نمی توان فرض کرد که یک نظریه فلسفی خاص از اعتبار بیفتند. در سیاست کمتر به نظریه های مارکسیستی توجه می کنند که در اصل نوعی فلسفه است. چنین امری امکان دارد، من نمی گویم همه فلسفه ها بالفعل و مورد استفاده است. ممکن است نظریه ای جای نظریه ای را بگیرد.

مجتهدی با اشاره به اینکه می توانیم نظریه های مختلفی داشته باشیم و به بحثهای میان رشته ای نظر داشته باشیم، گفت: یعنی موضوعی را در رشته ای مانند فیزیک فهمیدیم ببینیم این موضوع در جامعه شناسی و یا علوم دیگر هم معتبر است یا نه؟ اما اینکه به کلی فلسفه کنار رفته است و کنار گذاشته شده درست نیست، البته خود این هم نظریه ای است و می تواند بیان شود اما دلیل نمی شود که بشر بی نیاز از تعمق باشد.

وی در ادامه سخنانش تصریح کرد: هر کسی که این نظریه را بیان کرده می خواهد بگوید فنون و علوم جدید در حال گرفتن جای تفکرات گذشته فلسفی است. منظور «رورتی» این است ولی در خود این علوم، تفکر و تأمل هست. البته علوم مورد نظر او، علوم انسانی نیست. مسأله علوم انسانی با علوم طبیعی و ریاضی و فیزیک و شیمی فرق دارد. علوم انسانی در بطنشان و به نحو بنیادی در زیربنای خودشان تفکر فلسفی دارند یعنی تعریف خاصی از انسان به لحاظ روانشناسی و جامعه شناسی دیده شده و براساس آن تعریف، علمی انسانی را عرضه می دارد و بیان می کند. این علم ظاهراً روانشناسی و یا جامعه شناسی است اما در عمق اش نگاه و نظرگاهی فلسفی نهفته است یعنی با نظر خاصی انسان معرفی شده و براساس آن نظر خاص که می تواند فلسفه باشد انسان، رفتار و مقام و کارش در جامعه و در این دنیا تعریف می شود.

این استاد فلسفه با اشاره به اینکه دقیقاً می توان گفت تا درست فکر نکنیم نمی توانیم درست عمل کنیم، گفت: همه ما می گوئیم علم بدون عمل، فایده ندارد و به درد نمی خورد اما آیا می توانیم بگوئیم عمل بدون علم فایده دارد. عکس این حرف درست نیست. کسی که وارد نباشد و نظر درستی نداشته باشد اما صرفاً عمل کند، قطعاً کار درستی را انجام نخواهد داد. اصلاً چنین فردی خطرناک است، خیلی آسان است که بگوئیم علم بدون عمل به درد می خورد. ولی آیا می توانیم بگوئیم عمل بدون علم به درد می خورد؟ نه! به درد نمی خورد، حتی اگر نظر درست نباشد اصلاً عمل مفهوم نمی شود.

وی در پایان سخنانش تأکید کرد: برای اینکه مسأله ای را حل کنیم اول باید به لحاظ نظری آن مسأله را طرح کنید وقتی مسأله را درست طرح کردی و فهمیدید تازه اولین قدم برای پیدا کردن راه حل را به جلو می گذارید.